

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-03-07

Diarienummer N166-1044/23

Handläggare

Emma Lindberg, Martina Lundgren

Författare

Emma Lindberg

Telefon: 031-365 00 00

E-post: socialhisingen@socialhisingen.goteborg.se

Svar på yrkande angående socialtjänstens arbete mot överdoser

Förslag till beslut

1. Socialnämnd Hisingen antecknar informationen till protokollet.
2. Socialnämnd Hisingen förklarar uppdraget som fullgjort.

Sammanfattning

Socialnämnd Hisingen beslutade 2023-12-12 att ge socialförvaltningen i uppdrag att undersöka möjligheterna för medarbetare inom socialtjänsten som möter individer i riskzon för överdos att få tillgång till naloxon. Socialnämnden beslutade också att ge socialförvaltningen i uppdrag att se till att medarbetarna skulle få kunskap om naloxon och dess användningsområde. Utifrån nuvarande regelverk och lagstiftning är det inte möjligt för verksamheter utanför hälso- och sjukvården att administrera naloxon. Det är därför inte möjligt för socialförvaltningen att tillgängliggöra naloxon för medarbetare som möter individer som riskerar att ta en överdos. Socialförvaltningen anser dock att det är av vikt att socialtjänstens medarbetare har god kännedom om naloxon och dess användningsområde för att kunna ge information till den enskilde om läkemedlet och hur det används för att minska risken för att en överdos sker alternativt får en dödlig utgång.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Utifrån nuvarande regelverk och lagstiftning är det inte möjligt för verksamheter utanför hälso- och sjukvården att administrera naloxon, vilket medför att förvaltningen har svårt att göra en korrekt bedömning av eventuella ekonomiska konsekvenserna som kan uppstå om läkemedlet tillgängliggörs för medarbetare inom socialtjänsten. Förvaltningens bedömningar skulle endast kunna utgå ifrån de förslag gällande hanteringen av naloxon som presenterats i regeringens utredning *Vi kan bättre* (SOU 2023:62). Då regeringen ännu inte tagit beslut om förslagen riskerar bedömningar som görs bli missvisande beroende på vilket beslut regeringen potentiellt fattar.

För att en tillförlitlig bedömning av de kompetenshöjande insatsernas ekonomiska konsekvenser ska kunna göras behöver en behovsinventering genomföras inom förvaltningens verksamheter. Behovsinventeringen ska leda till att medarbetare som är i

behov av ökad kunskap om naloxon och dess användningsområde får rätt och kostnadseffektiva kompetenshöjande insatser.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Flera hundra människor dör varje år i överdos av heroin, metadon och andra opiater. Studier, bland annat av Malmö universitet, har visat att överdoserna ofta sker i den enskildes egna bostad och i ensamhet utan att någon annan varit närvarande eller i stånd att ingripa. Individen har sedan hittats en tid efter att dödsfallet skett av en anhörig/kompis/personal. (Läkartidningen. 2022;119:21121) Vid sådana omständigheter spelar det ingen roll om personen som tar en överdos har naloxon tillgängligt eftersom det inte finns någon som kan administrera läkemedlet för att häva överdosen.

Utifrån nuvarande regelverk och lagstiftning är det inte möjligt för verksamheter utanför hälso- och sjukvården att hantera naloxon. Socialtjänstens medarbetare kan därför inte få tillgång till naloxon. Därför är det av stor vikt att personer som riskerar att ta en överdos i större utsträckning själva får tillgång till läkemedlet, samt att socialtjänstens medarbetare får kunskap om läkemedlet och hur det ska användas. Om socialtjänstens medarbetare har kunskap om läkemedlet och dess användningsområde skulle de potentiellt kunna ingripa vid en överdos om individen har naloxon tillgängligt. Sannolikheten för att en överdos sker på ett socialkontor kan anses som låg då studier visar att majoriteten sker i den enskildes hem. Utifrån detta bör kompetenshöjande insatser om naloxon och dess användningsområde i ett första skede riktas till medarbetare inom socialtjänstens utförarverksamheter som stödjer individer i hemmiljön.

Samverkan

Bedömning har gjorts att samverkan inte behöver ske.

Bilagor

1. Socialnämnd Hisingens beslut § 16 2024-01-02

Ärendet

Socialnämnd Hisingen beslutade 2023-12-12 att ge socialförvaltningen i uppdrag att undersöka möjligheterna för socialtjänstens medarbetare som arbetar med människor i riskzon för överdos att få tillgång till naloxon. Socialnämnden beslutade också att ge socialförvaltningen i uppdrag att se till att medarbetarna skulle få utbildning i användandet av naloxon.

Beskrivning av ärendet

Socialnämnd Hisingen beslutade 2023-12-12 att ge socialförvaltningen i uppdrag att undersöka möjligheterna för medarbetare inom socialtjänsten som möter individer i riskzon för överdos att få tillgång till naloxon. Socialnämnden beslutade också att ge socialförvaltningen i uppdrag att se till att medarbetarna får kunskap om naloxon och dess användningsområde.

Socialtjänstens uppdrag

Socialtjänstens uppdrag handlar om att man ska främja människors ekonomiska och sociala trygghet, jämlikhet i levnadsvillkor och aktiva deltagande i samhällslivet. (1 kap. 1 § 1 st SOL) På individnivå handlar det dels om att ge råd och stöd utan biståndsbeslut, dels om att ansvara för handläggningen inom ramen för myndighetsutövningen. Inom socialtjänsten finns så kallade utförarverksamheter (ex. stödteam, boenden) som arbetar på uppdrag av myndighetsutövningen. De regler som främst styr socialtjänstens verksamheter finns i förvaltningslagen (FL), socialtjänstlagen (SoL) och offentlighets- och sekretesslagen (OSL).

Nuvarande regelverk och lagstiftning.

Utifrån nuvarande regelverk och lagstiftning är det endast verksamheter inom hälso- och sjukvården som får föreskriva eller ordinera läkemedlet naloxon. I utredningen *Vi kan bättra* (SOU 2023:62) konstaterades att det behövdes en särskild reglering i rådande lagstiftning för att opioidantagonister (naloxon) skulle kunna bli tillgängligt för verksamheter som verkar utanför Hälso- och Sjukvårdslagen (2017:30). Socialstyrelsen konstaterade samma sak i sin rapport *Uppdrag att stödja ett ökat tillgängliggörande av naloxon* som publicerades mars 2023. Socialstyrelsen gjorde bedömningen att det utifrån deras föreskrifter inte var möjligt att reglera eller medge undantag till aktörer utanför hälso- och sjukvården (ex. polis och socialtjänst).

Läkemedelsverket har ett pågående uppdrag att se över möjligheten att omklassificera naloxon från receptbelagt till receptfritt. Även om naloxon skulle bli receptfritt och börja säljas via apotek skulle det inte vara tillräckligt för att utöka tillgängligheten av naloxon och lösa frågan om hur verksamheter utanför hälso- och sjukvården ska få hantera läkemedlet. Detta beror på att det endast är privatpersoner som får handla receptfria läkemedel på apotek, dvs. medarbetare inom socialtjänsten kan inte köpa naloxon receptfritt och sedan använda det i sin yrkesutövning. Även om naloxon blir receptfritt kommer det att behövas en särskild reglering i nuvarande regelverk och lagstiftning.

Fokus på kompetenshöjande insatser

Individer som avlider i överdoser har i regel omfattande kontakter med socialtjänst, sjukvård och kriminalvården. Då det inte finns möjlighet att tillgängliggöra naloxon till medarbetare inom socialtjänsten behöver fokuset i stället vara att säkerställa att

medarbetare, både inom myndighetsutövningen och utförarverksamheterna, har god kännedom om naloxon och dess användningsområde. Om socialtjänstens medarbetare har kunskapen de potentiellt kunna ingripa vid en överdos om individen har naloxon tillgängligt. Sannolikheten för att en överdos sker på ett socialkontor kan anses som låg då studier visar att majoriteten sker i den enskildes hem. Utifrån detta bör kompetenshöjande insatser om naloxon och dess användningsområde i ett första skede riktas till medarbetare inom socialtjänstens utförarverksamheter som ger stöd i hemmiljön.

De kompetenshöjande insatserna kan innefatta att tillgängliggöra Socialstyrelsens stöd- och diskussionsmaterial, [Rädda liv med naloxon](#), som vänder sig till yrkesroller som möter personer som riskerar att överdosera opioider eller riskerar att se någon annan överdosera. Materialet kan användas som stöd när man arbetar med frågan i socialförvaltningens verksamheter alternativt som stöd i samtal med den enskilde om naloxon. Insatserna kan också innefatta att tillgängliggöra broschyren, [Att rädda liv med naloxon](#), som Socialstyrelsen tagit fram. Syftet med broschyren är att den ska lämnas ut tillsammans med naloxonförpackningen så att den som ger naloxon enkelt kan ta del av informationen. Broschyren kan även med fördel användas av medarbetare inom socialtjänsten. Om andra kompetenshöjande insatser ska genomföras behöver de föregås av en behovsinventering så att rätt insatser riktas till rätt medarbetare, samt att de blir kostnadseffektiva för förvaltningen.

Förvaltningens bedömning

Socialförvaltning Hisingen gör bedömningen att man utifrån rådande regelverk och lagstiftning inte har möjlighet att tillgängliggöra läkemedlet naloxon till medarbetarna inom socialtjänsten. Förvaltningen gör bedömningen att det endast är möjligt att säkerställa att medarbetare har god kännedom om naloxon och dess användningsområde. Om en reglering, som möjliggör att verksamheter utanför hälso- och sjukvården kan få tillgång till naloxon, genomförs i regelverket och lagstiftningen kan förvaltningen eventuellt komma att göra en annan bedömning.

Christina Alvelin

Martina Lundgren

Förvaltningsdirektör

Avdelningschef